

**НАЙВАЖЛИВІШІ ПОДІЇ В ІСТОРІЇ ЧЕРНІВЕЦЬКОГО
ДЕРЖАВНОГО МЕДИЧНОГО ІНСТИТУТУ**

ЗА 1954 – 1974 рр.

Тарас БОЙЧУК, Антоній МОЙСЕЙ

ВДНЗ України “Буковинський державний медичний
університет”, Чернівці (Україна),
rector@bsmu.edu.ua; antoniimoisei@bsmu.edu.ua**THE MOST IMPORTANT EVENTS IN THE HISTORY OF
CHERNIVTSI STATE MEDICAL INSTITUTE
FOR 1954 - 1974**

Taras BOYCHUK, Antony MOYSEY

Higher State Educational Establishment of Ukraine
“Bukovinian State Medical University”, Chernivtsi (Ukraine),
ORCID ID: 0000-0001-5295-2271 RESEARCHER ID S-5261-2016

Бойчук Тарас, Мойсей Антоній. Важнейшие события в истории Черновицкого государственного медицинского института за 1954–1974 гг. В статье в логической последовательности представлены важнейшие события из истории ЧГМИ за период с 1954 по 1974 гг. **Цель работы** – скорректировать формирование стереотипа деятельности учебного заведения в обозначенный период. **Актуальность исследования** обусловлена необходимостью создания документально обзора деятельности Буковинского государственного медицинского университета в 1954–1974 годах. **Методика работы** основывается на анализе историографических изданий и архивных материалов. **Выводы.** Исследования показывают, что первая послевоенная декада деятельности Института проходила в чрезвычайно сложных экономических, социальных, культурных, эпидемиологических, санитарно-гигиенических условиях. Период, очерченный хронологическими рамками 1954–1974 годов, имел более благоприятные материальные, технические, кадровые, методические и научные предпосылки. Это дало возможность укрепить учебную базу, условия проживания и досуга студентов и преподавателей, усовершенствовать методическую работу, добиться позитивных результатов в научной сфере и их внедрению в практическую медицину. Как результат, была выполнена главная социально-политическая задача, окончательно не решенная на протяжении первого десятилетия, – увеличение процента студентов – выходцев из Черновицкой и других областей Западной Украины до оптимального числа необходимого для экономики страны в тот исторический период.

Ключевые слова: Буковинский государственный медицинский университет, Черновицкий медицинский институт, материально-техническая база, учебный процесс, досуг студентов.

Вступ. З нагоди 75-річчя діяльності нашого навчального закладу з'явилося чимало видань з його історії. Але людина не запам'ятовує весь цей масив інформації. Виробляється деякий стереотип – стійкий і спрощений образ феномена чи історії. У цьому випадку у кожного співробітника і студента БДМУ складається подібний стереотип щодо історії своєї Альма-матер. Виходячи з цих міркувань, як мету статті, вважаємо доцільним скорегувати процес формування цього стереотипу на найбільш важливі, на наш погляд, події в діяльності нашого навчального закладу в 1954–1974 рр. **Актуальність** дослідження диктується необхідністю створення позитивного історичного стереотипу про БДМУ. **Методика** роботи ґрунтується на аналізі історіографічних видань та архівних матеріалів.

Основою цього дослідження є **історіографічне надбання** нашого вишу. Згадаємо такі роботи, як “Буковинська державна медична академія: становлення, здобутки, перспективи розвитку”, яка побачила світ у 2004 р. У 2014 р. до 70-річчя вийшла книга “Буковинський державний медичний університет. Історія і сьогодення”. З цієї групи історіографічних видань вважаємо за потрібне згадати ще дві роботи. Це – “Засновники кафедр – корифеї науки БДМУ” (2015) та “Від Києва до Буковини простягся історичний шлях

Буковинського державного медичного університету” (2016). До цієї категорії робіт належать і нещодавно опублікована монографія авторів даної статті “Перші 30 років діяльності Чернівецького державного медичного інституту (1944–1974 рр.)”¹. У праці використані матеріали з Чернівецького обласного державного архіву та архіву БДМУ.

Виклад основного матеріалу. Двадцятиріччя, яке слідувало за першим, основоположним періодом (1944–1954), базувалося на кращих матеріально-технічних умовах, стабільнішому професорсько-викладацькому складі та більш якісному студентському контингенті. Завдання колективу ЧДМІ залишалися незмінними – підготовка кваліфікованих лікарів, в основному для західних регіонів України.

Керівництво Інституту та колектив співробітників підійшли до розв'язання питання комплексно – необхідність зміцнення матеріально-технічної бази установи з метою виконання основного завдання.

У 1969-1970 рр. введено в експлуатацію лекційний зал на 130 місць на першому поверсі адміністративного корпусу ЧДМІ за адресою Театральна площа, 2. Закінчено надбудову двох поверхів над конференц-залом (додалось 8 навчальних кімнат). Цього ж року здано в експлуатацію побудований власний віварій

¹ Boychuk T. M., Moysey A.A. Pershi 30 rokiiv diialnosti Chernivetskoho derzhavnoho medychnoho instytutu (1944–1974 rr.) [The first 30 years of the Chernivtsi State Medical Institute], Chernivtsi: BDMU, 2019, 530 p. [in Ukrainian].

(тваринник).

За ці 20 років матеріальна база Чернівецького медичного інституту значно покращилась. Станом на 1975 рік на балансі Інституту знаходились: адміністративний корпус (Театральна пл., 2); навчально-теоретичний корпус (вул. Богомольця, 2); морфологічний корпус; віварій; гараж; крільник; господарський склад; майстерні господарського двору (вул. Ризька, 3); навчально-гігієнічний корпус і комплекс спортивних споруд (вул. О. Кобилянської, 42); навчально-спортивний корпус, гараж (вул. Ленінградська, 2); житловий будинок (вул. О. Кобилянської, 54); 4 гуртожитки (вул. М. Заньковецької, 11; Чорноморська, 13 і 15-А; Кубанська, 20); приміщення блоку "Б" – їдальня при гуртожитку № 2 (Чорноморська, 15-А); спортивний табір в с. Репужинці. Всього за актом інвентаризації: 38 об'єктів².

У ЧДМІ було 12 лекційних залів, 4 з яких розміщені в навчальних корпусах: на вул. Театральній, 2 (200 місць), Богомольця, 2 (450), О. Кобилянської, 53 (175), Ризькій, 3 (140), при кафедрі очних хвороб (120), інфекційних хвороб (140), дитячих хвороб (146), акушерства та гінекології (130), нервових хвороб (160), госпітальної терапії (140), фізіотерапії (150), пропедевтичної терапії (200). У навчальних корпусах інституту було 72 навчальні кімнати для проведення практичних занять. На базі лікувальних закладів при кафедрах було 50 навчальних кімнат.

У 1958 році в с. Репужинці упорядкований спортивно-оздоровчий табір для студентів та співробітників інституту на 25 осіб. Станом на 1971 р. для розміщення відпочивальників було в наявності 20 котеджів, з яких 18 дерев'яних і 2 цегляних на 4-5 місць, 38 наметів, розрахованих на 4-5 осіб. На балансі табору знаходились 3 катери, 5 підвісних моторів, 5 човнів для прогулянок та спорту. На базі здійснювалась профілактика та лікування органів дихання, травлення та ендокринної системи, надавались послуги лікувальної фізкультури, працювали фізіотерапевтичний та масажний кабінети.

У 1968 р. здано в експлуатацію навчально-спортивний комплекс ЧДМІ площею 1325 кв. м, створений шляхом реконструкції та капітального ремонту переданої інституту у 1966 р. будівлі 4-ої текстильної фаб-

рики.

При гуртожитку № 5 для студентів відкрито санаторій-профілакторій на 50 місць. Вперше в Україні інститут став виділяти в гуртожитках кімнати для сімейних студентів, а пізніше було створено сімейний гуртожиток.

Основним соціально-політичним завданням, до кінця не вирішеним протягом першого десятиріччя, залишалось збільшення відсотку студентів – вихідців з Чернівецької та інших областей Західної України. Вже у 1954 р. на 1-й курс було прийнято 53,8 % осіб з корінного населення, а у 1957 р. – майже 65 %, у тому числі – 147 осіб із Чернівецької області. Кількість колгоспників і робітників, а також їх дітей у 1957 р. складала 70 %.

У 1969 році працювало 35 завідувачів кафедр (з них: 17 професорів, 14 доцентів, 4 старших викладачів), на кафедрах: 2 професорів, 38 доцентів, 16 старших викладачів, 119 асистентів, 26 викладачів³.

У 1959 році відкрито вечірнє відділення із 7-річним терміном навчання. Розпорядженням МОЗ УРСР наприкінці вересня 1959 р. 25 студентів переведено з денного на вечірнє відділення. Ще один і останній набір на це відділення проведено у 1960 р. Було зараховано 26 студентів⁴.

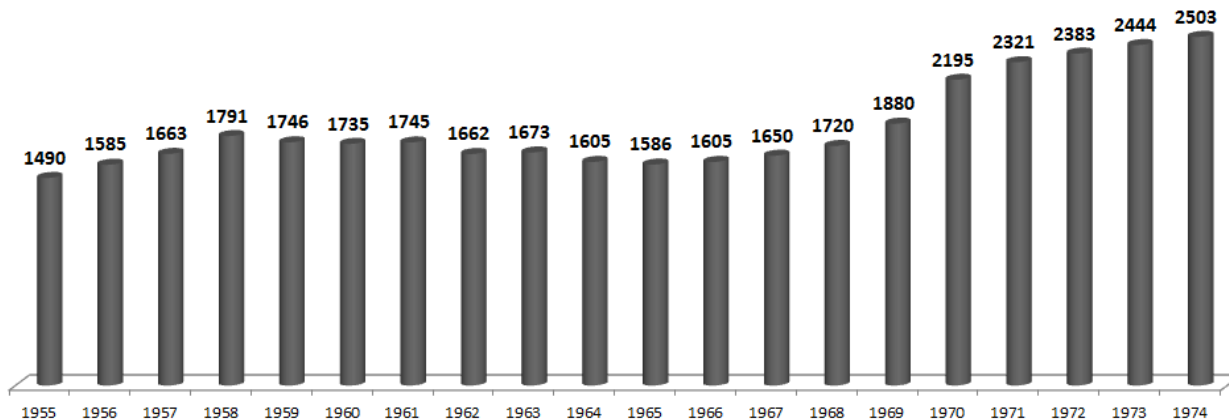
У 1974 році в інституті було 2474 студентів, прийнято на 1-й курс – 440 осіб, випущено – 342 особи. Кількість професорсько-викладацького складу – 281 особа. Середньомісячна ставка на одного викладача – 232 крб., середній розмір стипендії на одну особу на рік – 524 крб.⁵

На початку 1975 року навчальний процес проводився на 36 кафедрах (два факультети). У цьому році відкрито педіатричний факультет і прийнято 170 осіб (за планом). На 1-й курс прийнято 464 особи; з них на лікувальний факультет – 292, педіатричний – 172. Випуск молодих спеціалістів – 352 особи.

Кількість студентів на початок року – 2496; на кінець року – 2541, в тому числі за курсами: 1-й – 465; 2-й – 431; 3-й – 443; 4-й – 424; 5-й – 396; 6-й – 382. Кількість працівників – 657 осіб (пед. персонал – 285)⁶.

Динаміка зростання чисельності студентів та випускників проілюстрована в **діаграмах № 1–2**.

Динаміка зростання чисельності студентів ЧДМІ (1955-1974 рр.)



² Naukovyi arkhiv Bukovynskoho derzhavnogo medychnoho universytetu [Scientific Archive of Bukovinian State Medical University], Op. 9, Case N 21, Ark. 48.

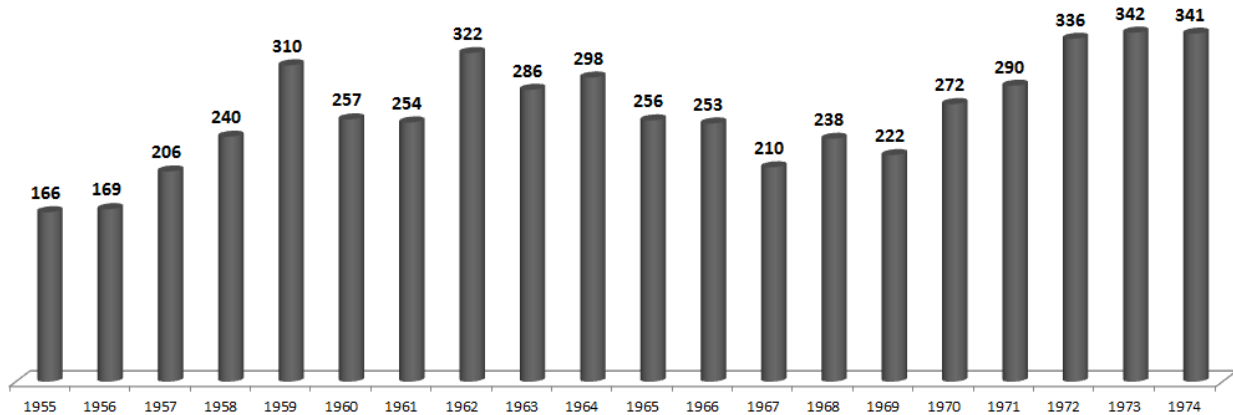
³ Scientific Archive of Bukovinian State Medical University (SA BSMU), Op. 2, Case N 27, Ark. 132.

⁴ Boychuk T. M., Moysay A.A. Pershi 30 roktiv ..., op. cit, P. 124–125 [in Ukrainian].

⁵ SA BDMU, Op. 9, Case N 14, Ark. 50.

⁶ SA BDMU, Op. 9, Case N 21, Ark. 2.

Динаміка зростання чисельності випускників ЧДМІ (1955-1974 рр.)



З 1956–1957 н. р. проводилась перебудова викладання з метою забезпечення більшої самостійності студентів у засвоєнні знань. До мінімуму спробували звести опитування студентів, перевірка засвоєння матеріалу відбувалася на практичних заняттях. На тих кафедрах, де студенти повністю були забезпечені навчальними наочними посібниками і приладами, заняття проводяться у повних академічних групах (кафедра біології, гістології, частково патологічної анатомії, хімії та ін.). З лекційного курсу вилучили розділи описового характеру, які були добре подані в підручниках. Лекції намагалися будувати так, аби вони не дублювали підручники. На клінічних кафедрах старалися оминати паралелізм у викладанні шляхом координування між кафедрами.

З метою задоволення індивідуальних потреб студентів було організовано факультативні курси з низки предметів (дієтології, трудової експертизи, курортології, клінічної фармакології та ін.).

В інституті почали практикувати вільну здачу екзаменів на 2-5 курсах в екзаменаційний час, а також студентам-відмінникам дозволялась дострокова здача екзаменів.

З початку 1957–1958 н. р. в інституті був апробований новий порядок навчання на 6-му курсі. Студенти направлялися на міські та великі районні бази лікарень. Там вони вели по 6-8 хворих, виконували всі діагностичні лікувальні маніпуляції, брали участь у всіх хірургічних операціях в якості асистентів або хірургів, приймали по 8-10 пологів, проводили вишкрібання матки. Вони самостійно вели прийом хворих в поліклініках, консультаціях⁷.

Своєрідною була форма додипломної лікарської підготовки студентів 6-го курсу навчання – субординатура. Один семестр половина студентів 6 курсу проходила практичну підготовку в районних лікарнях, решта – залишалися в Чернівецьких міських лікувальних закладах, у другому семестрі здійснювалась їх ротация⁸.

Суттєво збагатилась і матеріально-навчальна база кафедр ЧДМІ. На кафедрі топографічної анатомії та

оперативної хірургії у 1960-1970-х рр. з'явився апарат Гудова для зшивання кровоносних судин, апарат для штучного дихання, апарати УКБ, УКЛ, розширювач сечового міхура, електровідсмоктувач, ФЕК, полум'яний фотометр тощо. Функціонували 2 лабораторії – гістологічна та біохімічна⁹.

На кафедрі іноземних мов були оснащені 3 фонетичні лабораторії (лінгфонні кабінети) з 16 робочими кабінами. Кожна кабіна мала магнітофон, мікрофон і навушники. На кожному магнітофоні – пульт для світлового сигналу виклику студента викладачем і навпаки. З метою удосконалення навчального процесу в 1972 р. для кафедри були придбані: магнітофон “Днепр” – 63 одиниці; діапроектор “Леті” – 1; діапроектор “Етюд” – 4; навушники – 80 шт.; диктофони – 3; епідіаскоп – 1.

Елементи програмування дозволяли провести дослідження у двох аспектах: на практичних заняттях зі студентами і при індивідуальній роботі під час підготовки до занять¹⁰.

На кафедрі факультетської терапії були складені програми для машинного та безмашинного контролю знань, для удосконалення діагностики та лікування (клас машинного контролю знань, діагностична машина “Діама”)¹¹.

З 1966 р. у викладанні отоларингології запроваджувались елементи програмованого навчання, для цього асистент Тарасюк В. З. розробив програми контрольних завдань, було обладнано автоматизований клас з портативними машинами¹².

З 1960-х рр. введені елементи програмованого навчання на кафедрі топоанатомії та оперативної хірургії. У 1970-1980-х рр. в навчальний процес було широко запроваджено контролюючі машини “Сигнал-1” заводського виготовлення. Було створено клас програмованого навчання та контролю знань на виготовлених власними силами електронних машинах “ТА-1” та “ТА-2”.

З 1972 р. майже на всіх кафедрах введено машинний і безмашинний контроль знань, використання технічних засобів навчання: діапроекторів, кіноустановок,

⁷ State Archive of the Chernivtsi Region (SACR), F. P-938, Op. 5, Case N 70, Ark. 4-6.

⁸ Bukovynskiy derzhavnyi medychniy universytet: Istorii i sohodennia (do 70-richchi [Bukovina State Medical University: History and Present (to 70th Anniversary)], Chernivtsi: BDMU, 2014, С. 8 [in Ukrainian].

⁹ Liutyk M.D., Pishak V.P. Kafedra topografichnoi anatomii ta operativnoi khirurhii Bukovynskoi derzhavnoi medychnoi akademii. Istorichnyi narys [Department of Topographic Anatomy and Operative Surgery, Bukovina State Medical Academy. Historical sketc], Chernivtsi: BDMA, 2001, P. 45 [in Ukrainian].

¹⁰ SA BDMU, Op. 2, Case N 14, Ark. 40–43.

¹¹ Storinky istorii Chernivetskoho medychnoho instytutu: biohrafichnyi dovidnyk [Pages of History of Chernivtsi Medical Institute: a biographical guide], Chernivtsi: ChDMI, 1994, P. 65–66 [in Ukrainian].

¹² Ibidem, P. 43–44.

чорно-білих і кольорових слайдів. Відкрито центральну інститутську кінофотолабораторію для виготовлення слайдів, навчальних фільмів.

Розпочато апробацію програмованого навчання.

Кафедра шкірних і венеричних хвороб оснащувалась складною апаратурою: була організована клінічна, серологічна, гістологічна лабораторії, а також обладнано кабінет для функціонального дослідження нервової системи.

У 1972 р. кафедра госпітальної терапії була оснащена полум'яним фотометром (НДР), автоматичним діапроектором "Протон"¹³. Кафедра фізичного виховання та лікувальної фізкультури користувалась найкращою спортивною залом в області. Кафедра розпоряджалась спортивною формою і дрібним інвентарем. На кафедрі знаходився звуковий кіноапарат для демонстрації спортивних, хронікальних і науково-популярних фільмів¹⁴. Кафедра інфекційних хвороб у 1972 р. придбала прилад для газового аналізу крові "Мікроаструп". Кафедра мікробіології в 1972 р. для наукової роботи отримала рН-метр 340 і нефелометр-колориметр. Кафедра анатомії людини в тому ж році використовувала в навчальних цілях рацпропозицію "Обладнання для навчальних цілей і демонстрації флюорограм зі збільшенням". А кафедра нервових хвороб отримала *ехоенцефалограф*. На кафедрі факультетської терапії в дидактичних цілях демонструвалися кінофільми: "Радіотелеметрія", "Гастробіопсія", "Інтрагастральна рН-метрія", "Профілактичне лікування виразкової хвороби", "Гастрофіброскопія". З устаткування в 1972 р. на кафедрі були радіотелеметрична установка "Капсула", універсальний спектрофотометр USU-I, мікроскоп МБР-I, фіброскоп. Для кафедри факультетської хірургії у 1972 р. було закуплено таке устаткування: апарат "Мікро-Аструп", фіброскоп, наркозо-дихальний апарат, плетизмограф¹⁵.

Підраховано, що у 1972–1973 н. р. для інституту була закуплена нова дороговартісна апаратура, на що витрачено 57612 крб. Зокрема, придбали: радіотелеметричну установку "Капсула", електронний мікроскоп, хроматограф ХККВ, 2 ультрамікроскопи, осцилограф, 7 енцефалографів, в тому числі 1 – 15-канальний, лапароскоп, 20 ФЕК, 2 потенціометри, 3 полярографи, рН-метр лабораторний, рефрактометр РБЛ-3, 5 полум'яних фотометрів, 6 електрокардіографів, 3 люмінесцентні мікроскопи, 7 спектрофотометрів, апарат "Біокомб", 2 універсальні спектрометри, апарат для скипання сироватки, анамолоскоп, бормашину, крісло стоматологічне, 3 апарати рН-метрії, калориметр ФЕКМ, автоклав, радіометр "Комета", негатоскопи, спектроколориметр, ультратермометр, фотоелектротопограф, дуоденофіброскоп, гастрофіброскоп, прилад для дослідження повітря, мікротермостат, спектрофотометр та ін.¹⁶

Бібліотека на той час обслуговувала 1778 читачів: 180 викладачів, 1520 студентів, 36 осіб середнього мед-персоналу, інші – 42¹⁷. Кількість книжкового фонду

зростала: у 1965 році він склав 193926 книг, а в 1975 р. – 339661 книг¹⁸.

Під пильним наглядом керівництва інституту провадилась виховна робота зі студентами. У 1956 році на заклик центральних органів комсомолу студенти під час літніх канікул масово поїхали на збирання врожаю на цілих землях Казахстану. У 1956 р. на роботи до Казахстану направили 170 студентів, 500 – до Криму, 800 – до Кіровоградської і 700 – до Чернівецької області. У 1958 р. студенти 2, 3, 4 курсів вперше так довго – упродовж липня, серпня і вересня – працювали в колгоспах. Заняття розпочалися 7 жовтня 1958 р. Студенти працювали на полях щорічно впродовж 1–1,5 місяців (вересень–жовтень). За 6 років навчання втрачалось 6–7 місяців навчальної роботи, відповідно, скорочувалося вивчення медичних дисциплін.

У 1964 р. почали працювати перші студентські будівельні загони. Так, понад 130 студентів ЧДМІ трудилися влітку 1964 р. на цілих землях Казахстану та в підрозділах Чернівецького обласного будівельного тресту¹⁹.

У 1967 р. розпочав свою роботу факультет громадських професій. Тут було відкрито класи підготовки лекторів, політичних агітаторів, інструкторів-організаторів спортивних змагань, гуртків художньої самодіяльності тощо. Створено мистецьку студію з класами живопису, музики, кіно і фотогуртками. З метою виховання відданості рідній альма-матер запроваджено ритуал прийняття клятви першокурсниками, із врученням символічного ключа до знань і залікової книжки студента ЧДМІ. У 1961 р. був відкритий Університет культури з факультетами музики і літератури. На різних курсах цього університету навчалися понад 350 студентів.

На цей період припадає творча діяльність студента ЧДМІ Володимира Івасюка, який набув неабиякої популярності, а згодом його творчість стала відомою у всій країні. У 1970-х рр. утворені капела бандуристів (1972), студія бальних танців (1974), при інституті існували джазовий оркестр та студія живопису. У 1963 р. створений новий аматорський ансамбль пісні і танцю, який згодом став відомий як Народний ансамбль пісні і танцю "Трембіта". У 1968 році в інституті створено історико-медичний музей.

Спортивний клуб, заснований у 1958 р., організовував спартакіади з 10–12 видів спорту. Ще з середини 1950-х років стали традиційними масові змагання, туристичні походи, спортивні змагання з баскетболу, волейболу, легкої атлетики, настільного тенісу, боротьби самбо, дзюдо, шахів, плавання, туризму, футболу.

Керівництво ЧДМІ розуміло необхідність вдосконалення фахового рівня медика. У 1961 р. в інституті створено позаштатний факультет підвищення кваліфікації лікарів. Але ще до того спеціалізацію і удосконалення на різних курсах при ЧДМІ пройшли понад 600 лікарів Чернівецької області, на семінарах і декадниках під-

¹³ SA BDMU, Op. 2, Case N 14, Ark. 22.

¹⁴ SACR, F. P-938, Op. 5, Case N. 65, T. 2, Ark. 38, 36.

¹⁵ SA BDMU, Op. 2, Case N 14, Ark. 46, 70, 82, 84, 101, 138, 145.

¹⁶ SA BDMU, Op. 2, Case N 27, Ark. 104.

¹⁷ SACR, F. P-938, Op. 5, Case N. 65, Ark. 1–5.

¹⁸ SACR, F. P-938, Op. 5, Case N. 2815, Ark. 407–418.

¹⁹ У 1980-х рр. будівельні студентські загони ЧДМІ брали участь у будівництві м. Гагарін, морського порту у Магадані (РФ), м. Новодністровськ та Дністровської ГАЕС, реконструкції музею-садиби Л. М. Толстого у Ясній Полянці (РФ).

готовлені 2420 лікарів. У 1969 році створено факультет підвищення педагогічної майстерності. Для проведення занять запрошувались видатні вчені та педагоги з Києва, Москви тощо.

Наукова робота в Інституті в цей період займала одне з провідних місць в діяльності колективу. Тематика наукових досліджень концентрувалась навколо декількох основних напрямків: фізіологія і патологія травлення; основні захворювання нервової системи; фізіологія і патологія ендокринної системи; наукові основи гігієни праці і професійної патології; пошук і вивчення синтетичних лікувальних засобів, гормонів, алкалоїдів, глюкозидів.

Викладачі-науковці досягли помітних результатів як в теоретичній галузі (“телергони”, синтез нових хімічних сполучень), так і в практичному впровадженні результатів наукових досліджень (терпентин, етоній, декаметоксин, харчові суміші для дітей, практичне впровадження в лікування місцевих мінеральних вод, гастроентерологічна система лікування та ін.). Серед найбільш активних: С. М. Савенко, Б. Л. Радзіховський, Л. Н. Заманський, Я. Д. Кіршенблат, Л. І. Роман, О. О. Гладков, О. І. Самсон, П. М. Гудзенко та багато інших.

Результати наукових досліджень, виконаних в інституті, безпосередньо впроваджувалися в практику охорони здоров'я Чернівецької і Хмельницької областей. У 1974 р. було впроваджено 45 нових методів діагностики, профілактики і лікування шляхом виїзду в районні лікарні викладачів інституту, навчання практичних лікарів на робочих місцях, проведення наукових конференцій і іншими методичними прийомами. До впровадження залучалися керівники літньої студентської виробничої практики²⁰. При безпосередній допомозі співробітників Чернівецького медичного інституту виникнення, діагностика, профілактика й лікування буковинського ендемічного зоба дали реальний результат, починаючи з кінця 1950-х років. Тенденція зниження захворюваності на ендемічний зоб спостерігалась протягом 1960–1970 рр.

У 1957 р. ЧДМІ було надано почесне право приймати до захисту дисертації з 12 спеціальностей: гігієна, фармакологія, нормальна фізіологія, патологічна фізіологія, нормальна і патологічна анатомія, терапія, хірургія, нервові, очні хвороби, акушерство і гінекологія, психіатрія. У травні 1957 р. вперше в історії навчального закладу були захищені кандидатські дисертації О. Д. Юхимця, І. М. Рембези, Ю. Ю. Бобика. Всього у 1957–1969 рр. захищено 177 дисертацій із НДІ і медінститутів України та інших республік СРСР. У 1975 р. захист кандидатських дисертацій у ЧДМІ скасовано у зв'язку зі скороченням спеціалізованих вчених рад.

У 1969 р. на базі інституту відбувся Республіканський симпозиум із бактеріології туберкульозу, в роботі якого взяли участь видатні вчені України, Росії, Латвії. У 1974 р. на базі ЧДМІ відбулася IV Всесоюзна конференція, присвячена проблемам водно-солевого обміну і функцій нирок.

Достойно представляли ЧДМІ у тривалих закордонних відрядженнях випускники та співробітники Чернівецького державного медичного інституту: С. П. Закривидо-

рога, Н. Г. Петросян, І. К. Мохунь, В. П. Липковський, С. А. Черевко, А. П. Аніпко, М. С. Шкварюк, Г. І. Ходоровський, О. М. Синчук, С. Т. Гайдичук, А. Г. Трефаненко, С. П. Трефаненко, В. В. Щербак, Г. В. Гайко, М. С. Заболотний, О. Г. Васильєва, А. А. Кравець та ін.

Досягнення цього періоду були здійснені колективом Чернівецького медичного інституту під керівництвом директора Ковальова Михайла Марковича (1954–1962) та ректора Юхимця Олексія Дем'яновича (1962–1974). Вони були людьми творчими, талановитими і своїми зусиллями сприяли реальному прогресу ЧДМІ.

Висновки. Дослідження показують, що перша повоєнна декада діяльності Інституту проходила в надзвичайно складних економічних, соціальних, культурних, епідеміологічних, санітарно-гігієнічних умовах. Період, окреслений хронологічними рамками 1954–1974 років, отримав більш сприятливе матеріальне, технічне, кадрове, методичне та наукове підґрунтя. Це дало можливість зміцнити навчальну базу, умови проживання та дозволила студентів і викладачів, удосконалити методичну роботу, досягти позитивних результатів в науковій сфері та їх запровадження в практичну медицину. Як результат, було виконано основне соціально-політичне завдання, не вирішене протягом першого десятиріччя, – збільшення чисельності студентів – вихідців з Чернівецької та інших областей Західної України до оптимально потрібних для економіки країни в той історичний період.

Численні листи та відгуки про роботу вихованців Інституту свідчили про те, що лікарі, які отримали дипломи ЧДМІ, проявили себе як хороші спеціалісти і заслужили глибоку повагу населення.

Taras Boychuk, Antonyy Moysey. The most important events in the history of Chernivtsi State Medical Institute for 1954 – 1974. In the article the most important events from the history of Chernivtsi State Medical Institute for the period from 1954 to 1974. in a logical sequence are presented. **The aim of scientific work** is to correct the formation of stereotype regarding the activities of the educational institution in a defined period. **The relevance of the research** is determined by the need to create a documented review of the activities of Bukovinian State Medical University in 1954-1974. **The methodology of the work** is based on the analysis of historical publications and archival materials. **Conclusions.** The article describes that the first post-war decade of the Institute's activities which took place in extremely difficult economic, social, cultural, epidemiological, sanitary and hygienic conditions. The period from 1954 to 1974 had more favorable material, technical, personnel, methodological and scientific prerequisites. This state of affairs allowed to strengthen the educational base, living and leisure conditions of students and teachers, improve methodological work, achieve positive results in the scientific field and their implementation in practical medicine. As a result the main socio-political task, which was not finally solved during the first decade, – increasing the percentage of students coming from Chernivtsi and other regions of Western Ukraine to the optimal number necessary for the country's economy in that historical period was achieved.

Numerous letters and feedback about the work of the Institute's graduates testified that the doctors who have received the BSMI diploma showed themselves as good specialists.

Key words: Bukovinian State Medical University, Chernivtsi Medical Institute, material and technical base, educational process, student leisure.

²⁰ SA BDMU, Op. 2, Case N 52, Ark. 4.

Завідувачі кафедр ЧДМІ в 1955–1974 рр.

№ п/п	Назви кафедри	Завідувачі кафедр
1.	Військово-медичної підготовки (у 1950 р. в окрему кафедру відокремлюється курс фізичного виховання та лікувальної фізкультури)	1955–1961 рр. – полковник м/с О. І. Груздев; 1968–1972 рр. – полковник м/с І. А. Ключев; 1972–1980 рр. – полковник м/с В. С. Аверін.
2.	Судової медицини	1951–1985 рр. – д. мед. н., проф. І. В. Крижанівська.
3.	Гігієни (загальної гігієни)	1946–1960 рр. – д. мед. н., проф. Ф. А. Баштан; 1960–1968 рр. – доц. Д. І. Головін; 1968–1978 рр. – доц. О. О. Войцеховський.
4.	Акушерства та гінекології (з 1960-х рр. при кафедрі існував курс онкогінекології, з 1969 р. його очолила О. П. Тарасенко)	1948–1963рр. – д. мед. н., проф. Л. Б. Теодор 1963–1982 рр. – проф. Т. В. Борима.
5.	Загальної хімії	1951–1976 рр. – доц. А. І. Лопушанський.
6.	Загальної хірургії	1955–1975 рр. – проф. С. А. Кац.
7.	Шкірно-венеричних хвороб (шкірних хвороб; дерматовенерології)	1947–1956 рр. – д. мед. н., проф. З. Н. Гржебін; 1956–1984 рр. – д. мед. н., проф. Ю. С. Касько.
8.	Загальної біології (з 1974 р. – кафедра медичної біології та паразитології)	1946–1962 рр. – к. біол. н., доц. М. М. Зотін; 1962–1974 рр. – доц. А. М. Яковлева.
9.	Біологічної хімії	1946–1966 рр. – к. мед. н., доц. Л. Н. Заманський; 1966–1979 рр. – проф. М. А. Ковтуняк.
10.	Фармакології	1946–1967 рр. – д. мед. н., проф. С. П. Закривидорога; 1967–1972 рр. – проф. Г. Т. Писько; 1972–1997 рр. – проф. Ю. І. Іванов.
11.	Мікробіології (мікробіології та вірусології)	1955–1964 рр. – асист. І. І. Рибас; 1964–1970 рр. – проф. Г. А. Троян; 1970–1976 рр. – проф. Г. К. Палій.
12.	Гістології	1951–1974 рр. – д. мед. н., проф. І. А. Шевчук.
13.	Фізики (медичної і біології фізики)	1947–1956 рр. – к. фіз.-мат. н., доц. М. С. Морозов; 1956–1959 рр. – к. фіз.-мат. н., доц. Ф. Г. Стащук; 1959–1964 рр. – к. фіз.-мат. н., доц. Г. О. Соболев; 1964–1968 рр. – доц. Й. М. Стахіра; 1968–1980 рр. – доц. О. В. Калюш.
14.	Організації охорони здоров'я (ООЗ)	1955–1966 рр. – доц. О. Г. Рябищенко; 1966–1971 рр. – доц. Ф. С. Рюхов; 1972–1982 рр. – проф. Ц. В. Ясинський.
15.	Марксизму-ленінізму (основ марксизму-ленінізму)	1947–1962 рр. – к. істор. н., доц. Д. П. Малий; 1962–1972 рр. – доц. В. І. Передерій; 1972–1973 рр. – к. філос. н. І. П. Северчук; 1973–1974 рр. – доц. С. Б. Сілін; 1974–1975 рр. – доц. Ю. Д. Поліщук.

16.	Госпітальної хірургії (з курсом щелепно-лицьової хірургії) – на поч. 1960-х рр. організовано курс онкології (доц. А. В. Живецький), з 1975 р. курс став самостійним; – у 1969 р. організовано курс дитячої хірургії (В. І. Бережний).	1955–1961 рр. – д. мед. н., проф. В. Л. Хенкін; 1962–1982 рр. – д. мед. н., проф. Л. І. Роман.
17.	Отоларингології (ЛОП-хвороб)	1951–1960 рр. – д. мед. н., проф. Д. О. Битченко; 1960–1974 рр. – д. мед. н., проф. О. О. Гладков.
18.	Топографічної анатомії та оперативної хірургії	1946–1960 рр. – к. мед. н., доц. М. П. Новіков; 1960–1973 рр. – проф. Є. П. Цвєтов; 1973–1986 рр. – проф. В. М. Круцяк.
19.	Інфекційних хвороб	1953–1962 рр. – д. мед. н., проф. О. С. Сокол (Тарабан); 1962–1968 рр. проф. В. П. Липковський; 1968–1969 рр. – доц. Ю. Ю. Косовський; 1969–1979 рр. – проф. А. М. Михайлова.
20.	Пропедевтичної терапії (діагностики з окремою патологією та терапією; пропедевтики внутрішніх хвороб)	1953–1957 рр. – доц. О. О. Колачов; 1957–1965 рр. – доц. П. Т. Караваєв; 1965–1968 рр. – проф. О. І. Самсон; 1968–1979 рр. – доц. І. К. Мохунь.
21.	Нервових хвороб	1945–1973 рр. – д. мед. н., проф. С. М. Савенко; 1973–1977 рр. – д. мед. н., проф. П. В. Волошин.
22.	Очних хвороб (офтальмології)	1945–1975 рр. – д. мед. н., проф. Б. Л. Радзіховський.
23.	Нормальної фізіології (фізіології)	1954–1980 рр. – д. мед. н., проф. Я. Д. Кіршенблат.
24.	Психіатрії	1953–1961 рр. – проф. Г. Ю. Маліс; 1969–1978 рр. – проф. Ю. А. Антропов.
25.	Патологічної фізіології	1949–1961 рр. – д. мед. н., проф. Д. С. Четвертак; 1961–1965 рр. – д. мед. н., проф. Л. М. Очеленко; 1965–1980 рр. – д. мед. н., проф. Б. А. Пахмурний.
26.	Дитячих хвороб (дитячих інфекційних хвороб; педіатрії)	1955–1965 рр. – д. мед. н., проф. П. М. Гудзенко; 1965–1972 рр. – доц. Н. І. Наконечна; 1974–1986 рр. – д. мед. н., проф. Т. К. Набухотний.
27.	Патологічної анатомії	1945–1968 рр. – д. мед. н., проф. Н. М. Шинкерман; 1968–1985 рр. – д. мед. н., проф. В. С. Прокопчук.
28.	Факультетської терапії (з курсом туберкульозу – Б. П. Александровський, С. С. Ендер (1947–1960), Л. С. Ключкова (1960–1969)).	1949–1966 рр. – д. мед. н., проф. Н. Б. Щупак; 1966–1967 рр. – доц. Б. Б. Роднянський; 1967–1991 рр. – д. мед. н., проф. О. І. Самсон.
29.	Іноземних мов (об'єднано з кафедрою латинської мови)	1948–1962 рр. – к. філол. н., доц. Х. Я. Леккер; 1962–1965 рр. – ст. викл. Б. І. Федосєєв; 1965–2002 рр. – д. філол. н., проф. Н. М. Соловійова.
30.	Госпітальної терапії	1952–1971 рр. – д. мед. н., проф. В. А. Трігер; 1971–1981 рр. – проф. О. О. Волощук.
31.	Факультетської хірургії (1967 р. був створений курс анестезіології та реаніматології чолі з доц. В. Ф. Стащуком)	1955–1958 рр. – доц. Д. К. Гричишкін; 1958–1961 рр. – проф. Л. І. Роман; 1961–1962 рр. – проф. М. М. Ковальов; 1962–1971 рр. – проф. В. Л. Хенкін; 1971–1980 рр. – доц. О. Д. Юхимець.

32.	Нормальної анатомії (анатомії; анатомії людини)	1952–1956 рр. – доц. А. М. Мартиросян; 1956–1970 рр. – проф. М. Г. Туркевич; 1970–1986 рр. – проф. В. А. Малішевська.
33.	Рентгенології і медичної радіології 1959 р. (на поч. 1960-х рр. при кафедрі госпіт. хірургії був організований курс онкології, який очолив доц. А. В. Живецький).	1959–1960 рр. – доц. Т. П. Ковінський; 1961–1970 рр. – доц. І. Г. Федоров; 1970–1979 рр. – доц. Г. К. Бутвін.
34.	Травматології, ортопедії та нейрохірургії – з 1961 р. виділено в самостійний курс на базі ортопедо-травматологічного відділення ОКЛ на 40 ліжок.	1970–1985 рр. – проф. П. С. Драчук.
35.	Туберкульозу (фтизіатрії)	1969–1984 рр. – проф. Л.С. Клочкова.
36.	Фізичного виховання, спортивної медицини та лікувальної фізкультури – у 1950 р. заснована кафедра. Організовано курс лікарського контролю (Я. Д. Кричин, К. В. Міронов, Г. Г. Сергєєв, М. Г. Триняк).	1955–1964 рр. – ст. викл. К. В. Міронов; 1964–1968, 1971–1976 рр. – доц. М. М. Колодій. 1968–1971 рр. – ст. викл. Л. І. Самойленко; 1977–1997 рр. – доц. В. О. Власов.
	Кафедра нервових хвороб та психіатрії	Створена у 1978 р. на базі двох окремих кафедр, що діяли з 1945 р.: нервових хвороб та психіатрії.

Бойчук Тарас – доктор медичних наук, професор, ректор ВДНЗ України “Буковинський державний медичний університет”, академік АН ВШ України. Автор понад 300 наукових праць, у тому числі 8-ми монографій. Коло наукових інтересів: хронобіологія, хронотоксикологія.

Boychuk Taras – Doctor of medical sciences, Professor, Rector of the Higher State Educational Establishment of Ukraine “Bukovinian State Medical University”, Academician of the Academy of Sciences of Higher Education of Ukraine. The author of more than 300 scientific works, including 8 monographs. Scientific interests are such as: chronobiology, chronotoxicology.

Мойсей Антоній – доктор історичних наук, професор, завідувач кафедри суспільних наук та українознавства ВДНЗ України “Буковинський державний медичний університет”, заст. гол. редактора українсько-румунського наукового журналу “Актуальні питання суспільних наук та історії медицини”. Коло наукових інтересів: Історія України та української культури, традиційна культура населення Буковини, взаємовпливи в сфері традиційної культури українського та східнороманського насе-

лення Буковини, процеси етнокультурної ідентичності у прикордонних регіонах. Автор понад 210 наукових праць, у т. ч. 7-ми монографій.

Moysey Antoniy – Doctor of Historical Sciences, Professor, Head of the Department of Social Sciences and Ukrainian Studies of the Higher State Educational Establishment of Ukraine “Bukovinian State Medical University”, vice-editor of the Ukrainian-Romanian scientific journal *Current issues of social sciences and history of medicine*. Scientific interests are such as: history of Ukraine and Ukrainian culture, traditional culture of the population of Bukovina, mutual influence in the sphere of traditional culture of the Ukrainian and East-Roman population of Bukovina, processes of ethnocultural identity in the border regions. The author of more than 210 scientific works, including 7 monographs.

Received: 20.04.2020

Advance Access Published: June, 2020

© T. Boychuk, A. Moysey, 2020